

Tårer og tenners gnissel hos slumtannlegen

I Kenya: Silje Berggrav

Den unge mannen i tannlegestolen skjelver. Tårene renner i strie strømmer nedover kinnene. Selv lenge etter at tannlegen har dratt ut den svarte jekselen, gråter han lydløst. I Kenyas slum er bedøvelse luksusvare.

Jeg lurer på om jeg er kommet til et torturkammer. Eventuelt et bilverksted, bare uten lukten av motorolje. Lukten av sykdom, antiseptiske midler og nervøse timer på venteværelset, er til gjengjeld påfallende. På et klede ligger behandlingsutstyret i all sin gru, til forveksling lik min egen verktøykasse: tang, syl og meisel. Noen bomullsdotter ligger spredt, men med unntak av et par esker Paracet, er medisinskapet tomt. Tannlegestolen er et gammelt bilsete funnet på skraphaugen.

Dette er slumtannklinikk på sitt beste, eller verste. Her i Mathare-slummen i Kenyas hovedstad Nairobi behandler tannlege Wilfred Alabu daglig mellom 30 og 40 pasienter. Det begrenser seg nødvendigvis hvor lang tid han kan bruke på hver. Rundt to minutter, etter hva jeg kan beregne. Jada, det er bare å komme inn. Ta bilder for et norsk magasin? *Hakuna matata*, ikke noe problem. Pasienten blir riktignok ikke spurt, men han sitter med tårevåte øyne, vidåpen munn og en tang rundt jekselen i underkjeven, og har sånn sett lite han kunne sagt, om han ville. Jeg lar være å ta bilder.

Ett minutt, et jerngrep og et rykk senere er tannen ute. Pasienten får den pillråtne, svarte jekselen med som et sørgelig lite trofé.

– Det er synd, men jobben min begrenser seg til å trekke tenner. Når pasientene kommer til meg, er tennene som regel så dårlige at det eneste jeg kan gjøre, er å trekke dem. Det skjer bortimot aldri at jeg foretar rotfyllinger eller kan drive forebyggende tannhel-sesarbeid, beklager Alabu.

– Når pasienten kommer til meg, er tennene som regel så dårlige at det eneste jeg kan gjøre er å trekke dem, sier tannlege Wilfred Alabu.

KOMMER FOR SENT • En konsultasjon for å trekke en tann koster noen få kroner. I Mathare-slummen er det ingen som har råd til å besøke tannlegen med mindre de har kroniske smerter.

– Folk flest vet ikke hvordan de skal ta vare på tennene sine. De har andre hverdagsproblemer som er mer presserende. Når jeg trekker tenner på pasientene mine, prøver jeg samtidig å lære dem litt om tannhygiene. Men tannbørster og tannpasta er det heller ikke mange som har råd til, påpeker tannlegen. Colgate donerte for en tid tilbake produkter til klinikken, men det viste seg å ha liten hensikt å dele ut tannbørster når pasientene ikke hadde råd til å fortsette å kjøpe tannkrem.

– Vi har ingen kultur for tannpuss i mesteparten av Afrika, men mange tygger på trepinner fra eucalyptus-treet. Det virker kjempebra som forebygging mot karies. Her i Nairobi er selv tyggepipinene for dyre for folk flest. Men masaiene, som har god tilgang på dem på landsbygda, har veldig sterke tenner, forteller Alabu.

NEDPRIORITERT SEKTOR • Ifølge Verdens Helseorganisasjons (WHO) siste tall, riktignok fra 1992, har Kenya tre tannleger per 100 000 innbyggere. Til tross for organisasjonens forsøk på å opplyse om og bedre tilgangen til tannhelsetjenester, er de ikke en del av det offentlige helsetilbudet i mange

afrikanske land. I en region der helseproblemerne står i kø, nedprioriteres bevilgninger til en sektor som anses for mindre viktig. I byene er tannhelse tilbudet som regel ad hoc-preget og svært ujevnt fordelt; på landsbygda er tilbudet ofte ikke-eksisterende. Mangelfull utdanning av tannhelsepersonell og fravær av nasjonale tannhelseplaner i de fleste afrikanske land bidrar heller ikke til å løfte sektoren. Alabu forteller at folk prøver alle mulige utveier for å bli kvitt smertene. En mann kom til klinikken etter et mislykket besøk hos en kvakksalver. Kvakksalverens forsøk på å dra ut den råtne jekselen laget et stort hull i mannens overkjeve. Åpningen gikk helt opp i nesen, og når mannen spiste, kom mat ut av nesen.

MISTER LIVET HOS KVAKK-

SALVERE • Falske tannspesialister som driver ulovlige klinikker uten noen som helst utdanning, er et utbredt problem i Kenya. Flere mennesker har etter sigende mistet livet som følge av ukyndig behandling hos kvakksalvere. Utøvere av tradisjonell medisin bruker urter som de hevder dreper bakteriene i tennene, og virker lindrende en kort stund. Mange går rundt med kronisk hodepine og hovne kjever uten å være klar over at smertene skyldes hull i tennene. Enkelte prøver den mest nærliggende løsningen med å bedøve tannen med sprit, eller å selv fjerne tannen med kniv eller andre skarpe gjenstander.

Hos Alabu får de derimot kyndig, om enn i overkant rask og røff behandling.

Pasienten får jekselen med som trofé.

En ny pasient har hoppet opp i bilsetet. Benson Moutiso (21) er ved langt bedre mot enn forrige mann. Han kan ikke vente med å bli kvitt den råtne tannen som har plaget ham så lenge. Et nytt rykk med tangen fra Alabu, og Benson er et eneste stort, perlehvitt smil.

2,60

Noen bedre?

Som medlem i Tannlegeforeningen – kan du få boliglån fra p.t. 2,60 % (eff. 2,66 %*)
Ring Medlemsrådgiveren på telefon 04700 eller tar kontakt på www.medlemsradgiveren.no

*Lån>2 mill. innenfor 60 % av verdigrunnlag.

DnB NOR